

MEDIJI O ZDRAVSTVU

ponedeljak, 21. mart 2022.godine

RTS- Otvorena "Kamenica 3 sa PET centrom", stigao i iks nož za lečenje onkoloških pacijenata

RTS- Srbija uvodi novi model skrininga raka dojke

RTS- Imunizacija u kombinaciji sa omikronom daje superimunitet

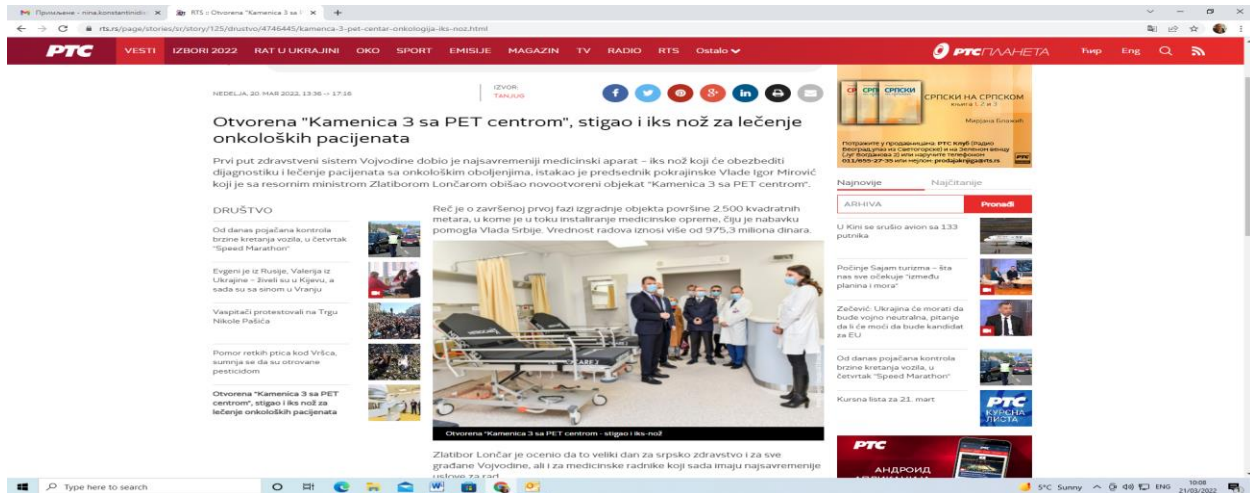
BLIC- KADA SE RADI SKENER, A KADA RENDGEN PLUĆA? Pulmolog otkriva koji se pregledi obavljaju nakon preležane korone

BLIC- TOKOM EPIDEMIJE ROĐENO 130.000 BEBA U SRBIJI Prof. dr Željko Miković za "Blic": U Narodnom frontu imamo rekord, lekari i sestre su uradili HEROJSKI POSAO

RTV- Vlada usvojila Pravilnik o listi lekova

RTV- Dedinje: Novi medicinski poduhvat naših lekara

NOVOSTI- KADA ĆEMO PRESTATI DA OBJAVLJUJEMO KORONA BROJKE? Dr Todorović o broju zaraženih i toku epidemije

Otvorena "Kamenica 3 sa PET centrom", stigao i iks nož za lečenje onkoloških pacijenata

Prvi put zdravstveni sistem Vojvodine dobio je najsavremeniji medicinski aparat – iks nož koji će obezbediti dijagnostiku i lečenje pacijenata sa onkološkim oboljenjima, istakao je predsednik pokrajinske Vlade Igor Mirović koji je sa resornim ministrom Zlatiborom Lončarom obišao novootvoreni objekat "Kamenica 3 sa PET centrom".

Reč je o završenoj prvoj fazi izgradnje objekta površine 2.500 kvadratnih metara, u kome je u toku instaliranje medicinske opreme, čiju je nabavku pomogla Vlada Srbije. Vrednost radova iznosi više od 975,3 miliona dinara.

Zlatibor Lončar je ocenio da to veliki dan za srpsko zdravstvo i za sve građane Vojvodine, ali i za medicinske radnike koji sada imaju najsavremenije uslove za rad.

Istakao je da je Vojvodina na taj način zaokružila važan investicioni ciklus u zdravstvu i da je time dokazano da snovi i obećanja mogu da se ispune.

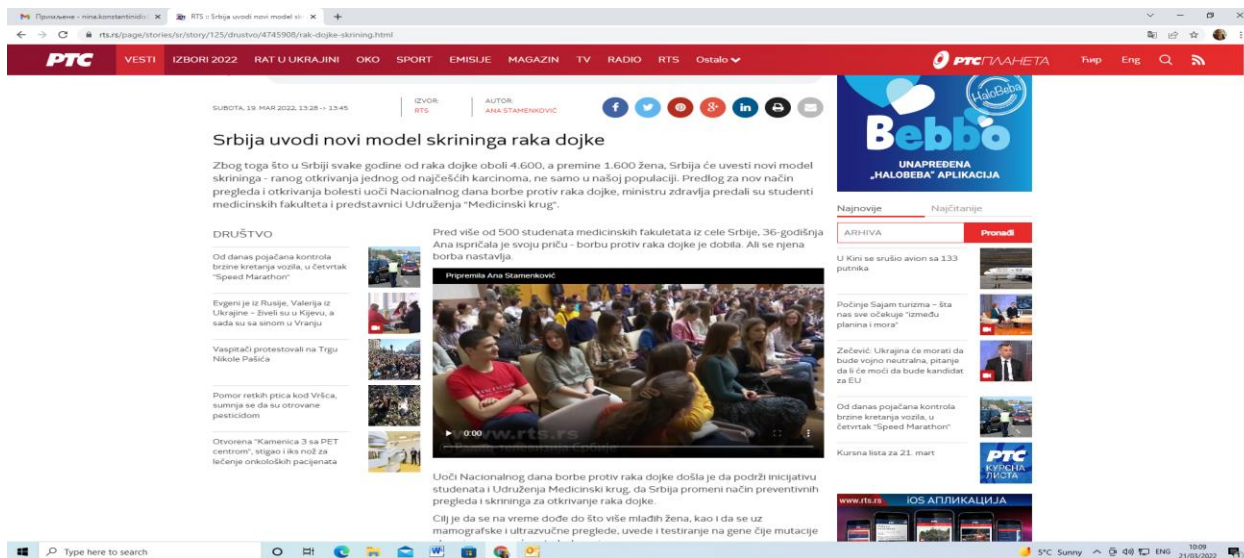
Iks nož za najsavremenije lečenje

Predsednik pokrajinske Vlade Igor Mirović je rekao da je prvi put zdravstveni sistem Vojvodine dobio najsavremeniji medicinski aparat – iks nož, koji će obezbediti najsavremenije uslove dijagnostike i lečenja pacijenata od onkoloških oboljenja.

Naglasio je da su zajedničkim radom Vlade Srbije, Ministarstva zdravlja i Pokrajinske vlade u planiranom roku završili radove na izgradnji tog objekta, koji je u sastavu Instituta za onkološke bolesti.

"Ovde smo demonstrirali zajedništvo i sa zaposlenima na našim institutima, koji rade sa pacijentima sa najtežim oboljenjima. Oni su i u uslovima virusa kovid 19 uspeli da održe rad Instituta, a danas smo zajednički dočekali iks nož – novi standard za Vojvodinu", izjavio je Mirović.

Najavio je da se u narednih desetak dana očekuje i dolazak novog PET skenera.

Srbija uvodi novi model skrininga raka dojke

Zbog toga što u Srbiji svake godine od raka dojke oboli 4.600, a premine 1.600 žena, Srbija će uvesti novi model skrininga - ranog otkrivanja jednog od najčešćih karcinoma, ne samo u našoj populaciji. Predlog za nov način pregleda i otkrivanja bolesti uoči Nacionalnog dana borbe protiv raka dojke, ministru zdravlja predali su studenti medicinskih fakulteta i predstavnici Udruženja "Medicinski krug".

Pred više od 500 studenata medicinskih fakulteta iz cele Srbije, 36-godišnja Ana ispričala je svoju priču - borbu protiv raka dojke je dobila. Ali se njena borba nastavlja.

Uoči Nacionalnog dana borbe protiv raka dojke došla je da podrži inicijativu studenata i Udruženja Medicinski krug, da Srbija promeni način preventivnih pregleda i skrininga za otkrivanje raka dojke.

Cilj je da se na vreme dođe do što više mlađih žena, kao i da se uz mamografske i ultrazvučne preglede, uvede i testiranje na gene čije mutacije ukazuju na mogućnost obolevanja.

"Učestalost ovog maligniteta udružena sa BRCA1 mutacijom je najveća u populaciji od 35 do 39 godina. A učestalost maligniteta udružena sa BRCA1 mutacijom u populaciji od 40 do 44 godine. Primetićete da

su to žene u delu populacije koje ne potpadaju u trenutne kriterijume koji se sprovode za skrining", kaže Aleksandar Đurić iz "Medicinskog kruga".

Ministar zdravlja Zlatibor Lončar kaže da će testovi delovati izuzetno skupo, ali da se njima spasava život koji nema cenu.

"Kada biste računali koliko bi koštalo lečenje u podmakloj fazi, to neće moći da se uporedi. Znači benefit, život koji ne može da ima cenu, plus troškovi koji bi došli kasnije, ne mogu da se porede. Koliko god da košta", naveo je Lončar.

U Srbiji svake godine od raka dojke oboli više od 4.600 žena, premine njih 1.600. Otkriven na vreme rak dojke je izlečiv u 90 odsto slučajeva. Na pojavu raka utiču i mnogobrojni faktori rizika, ali i genetske predispozicije.

Imunizacija u kombinaciji sa omikronom daje superimunitet

Odranije se smatralo da blaži oblik bolesti kovid 19 dovodi do stvaranja manje antitela i da ona kraće traju, međutim, omikron soj je stvorio jako dobar i jako stabilan imunitet, kaže direktorka INEP-a, dr Marija Gnjatović.

Direktorka Instituta za primenu nuklearne energije, dr Marija Gnjatović, rekla je za RTS da je sprovedena studija pokazala da imunizacija u kombinaciji sa zaražavanjem omikron sojem koronavirusa daje superimunitet.

Studija je rađena od januara i kod 500 ispitanika proveravan je antitelni odgovor.

"U studiji smo imali ispitanike koji nikada ranije nisu bili izloženi virusu, ali su stekli jako dobar antitelni odgovor i jako stabilan nakon omikrona", navodi Gnjatovićeva.

Kod ispitanika koji su šest meseci pre zaražavanja bili vakcinisani, a nisu imali dobar antitelni odgovor, nakon omikrona su stekli superimunitet.

Objasnila je da se ispostavilo da su vakcine manje štatile kod omikrona, jer je bilo mnogo izmena u S-proteinu, koji je sastavni deo vakcina.

"Naš organizam pamti izloženost, čak i kada nije došlo do stvaranja antitelnog odgovora posle vakcinacije. Sada se rezultati vide, u kombinaciji vakcine i zaražavanja omikronom", rekla je Gnjatovićeva.

Šta možemo da očekujemo od deltakrona

Trenutno je aktuelan deltakron soj virusa, koji je hibridna varijanta delta soja i omikrona.

Gnjatovićeva kaže da se zasad smatra da nije posebno opasan, iako može da se očekuje da se brže širi, jer ima S-protein kao omikron, a on je odgovoran za vezivanje za humane ćelije, zbog čega se brzo širi.

Zasad je mali broj ljudi zaražen ovom varijantom.

"Veliki broj ljudi bio je zaražen ili omikronom ili deltom, ili je vakcinisan, pa se očekuje da će stvoreni imunitet delovati i na deltakron", kaže dr Gnjatović.

Ističe, međutim, da treba biti na oprezu i zbog situacije u Evropi. U Nemačkoj je zabeležen rekordan broj obolelih u odnosu na 100.000 stanovnika.

KADA SE RADI SKENER, A KADA RENDGEN PLUĆA? Pulmolog otkriva koji se pregledi obavljaju nakon preležane korone

Skener i rendgen pluća rade se u različitim fazama oporavka, a ovo su simptomi gljivične infekcije koju lekari sve češće beleže kod pacijenata.

Mnogi pacijenti koji su preležali koronu imaju i dalje probleme sa umorom i malaksalošću, ali i simptome vezane za rad pluća. Doktorka Maja Omčikus, pulmološkinja Univerzitetskog kliničkog centra Srbije, objasnila je koji pregledi pluća se rade nakon preležane korone, piše Mondo.

Postkovid komplikacija ima mnogo i neke su vrlo dugotrajne, a ukoliko osetite probleme sa plućima, evo kada se radi rendgen, a kada skener pluća.

Pulmolozima je dovoljno da urade kontrolni rendgenski snimak pluća dve nedelje nakon preležane bolesti, i da snimak bude bolji nego što je bio inicijalni kod pacijenta, objasnila je ona. Skener grudnog koša radi se najranije 12 nedelja nakon preležane korone, rekla je ona i podvukla jednu važnu stvar.

"Svaki pacijent je individualan i svakog procenjujemo pojedinačno, naravno. Ovo su okvirna vremena za testove, ali lekari će proceniti kada je pacijentu pravo vreme za ove analize", rekla je ona.

Ako su pacijenti imali teži oblik bolesti, proveriće im se i kapacitet pluća i mogućnost prenošenja kiseonika kroz krvotok. U postkovidu se najčešće kao komplikacije javljaju plućna embolija, fibroza pluća i gljivična infekcija.

"Nama je treći problem relativno nov, sada ima više gljivičnih infekcija pluća nego ranije. Uglavnom su se dešavale kod hematoloških pacijenata i kod oštećenja imunskih sistema, ali su sada češće kao komplikacija tokom, ili nakon akutne faze bolesti", rekla je doktorka.

Gljivične infekcije se ne očekuju kod pacijenata koji su imali blaži oblik bolesti, ali se mogu javiti kod onih koji su imali težu formu. Simptomi gljivične infekcije pluća podsećaju na upalu pluća, zbog čega je važno uraditi dijagnostiku da bi se odredila i terapija.

Simptomi gljivične infekcije pluća su:

Kratak dah

Problemi sa disanjem

Povišena temperatura

Kašalj

Iskašljavanje sukrvice

TOKOM EPIDEMIJE ROĐENO 130.000 BEBA U SRBIJI Prof. dr Željko Miković za "Blic": U Narodnom frontu imamo rekord, lekari i sestre su uradili HEROJSKI POSAO

Tokom borbe sa korona virusom u GAK Narodni front rođeno je 16.000 beba, što predstavlja svojevrsni rekord. Iako je epidemija donela brojne izazove, porodilište je radilo "punom parom", prilagodilo je svoj rad epidemiološkoj situaciji, te su kovid i ne kovid pacijentkinje još od početka razdvojene kako ne bi došlo do širenja zaraze, a pristizale su sa svih strana.

Direktor GAK Narodni front, prof. dr Željko Miković u razgovoru za "Blic" kaže da su lekari i sestre, kao i svi zaposleni na ovoj klinici herojski izneli borbu koja traje dve godine, i da je ponosan na njih što su uspešno savladali svaki izazov, a bilo ih je puno.

- Za ove dve godine nikada veći broj porođaja nismo imali u Narodnom frontu. Imali smo za dve godine ukupno 16.000 porođaja, i moram napomenuti da su lekari i sestre heroji epidemije. Mi smo naravno prihvatili sve porodilje iz svih zatvorenih bolnica koje su služile kao kovid bolnice, i otuda i ovaj rekord koji imamo. Bilo je mnogo izazova, davali smo čak i lekare kovid bolnicama, i Batajnicima, i Zemunu, i u jednom trenutku smo neke specijalizante slali na klinike u KC. Zaista smo bili solidarni sa svim zdravstvenim ustanovama, i poneli jedan veliki teret što kovid porođaja, što onih koji nisu bili kovid - priča profesor Miković.

Kao i svaka zdravstvena ustanova i GAK Narodni front imao je trijažu, ali i odeljenje za kovid. Odmah je organizovana ambulanta za pregled, kao i prostor za intenzivnu i poluintenzivnu negu, operaciona sala, sala za porođaj, i na taj način su kovid pacijentkinje u startu izdvojene od onih koje nisu bili zaražene.

- Za ovde dve godine primili smo u kovid odeljenju 512 žena, od toga smo porodili 224 sa koronom, imali smo 88 carskih rezova, dok je njih 37 imalo pneumoniju, što znači 8 odsto žena je bilo sa upalom pluća. U druge ustanove zadužene za lečenje teških pneumonija preveli smo 24 pacijentkinje, što je ukupno 5, 2 odsto. Dakle, najteže forme pneumonije koje su zahtevale mehaničku ventilaciju, imalo je 5, 2 odsto

trudnica, to je za period za dve godine. U tom našem kovid odeljenju rođeno je 240 beba, bilo je i blizanaca, i sve bebe su nam žive i zdrave otišle kući. Imali smo jednu blizanačku trudnoću, ali pacijentkinja je već kod nas primljena sa, nažalost, jednom mrtvom bebom, tako da je jedna beba preživela, a za drugu je bilo kasno, kaže profesor Miković.

Kako dodaje naš sagovornik, sve bebe su bile negativne.

Poređenje delte i omikrona

Korona je mutirala nekoliko puta, i davala različite kliničke slike, što je za trudnice i porodilje i te kako rizično. Kako profesor objašnjava, delta soj i omikron soj se dosta razlikuju kada je klinička slika u pitanju, ali napominje da i trudnice i porodilje moraju voditi računa i na dalje.

-Savet je kao i do sada, moraju da se štite. Bilo koji soj da je u pitanju, trudnice mogu biti sklone komplikacijama, naročito ako su u pitanju gojazne, ili imaju dijabetes, ili kardiovaskularnu bolest, hipertenziju... Dakle, sve one koje imaju neku pridruženu bolest one mogu biti u riziku. Ali ako poredimo recimo deltu i omikron, mi uočavamo neke razlike. Delta period bio je u septembru, oktobru, novembru, decembru, a za period omikrona smatramo januar, februar i ovaj period u martu. E sada tu postoje izvesne razlike, recimo u četiri meseca delte primljeno je svega 85 žena na tom našem kovid odeljenju, a u dva i po meseca omikrona 140. Znači, više nego duplo, kada bi recimo bili jednaki vremenski periodi.

Za vreme delte imali smo 55 porođaja, a u ova dva i po meseca 82. Carskih rezova podjednako, ali ono što je značajno, pneumoniju, odnosno upalu pluća imalo je 31 odsto primljenih trudnica i porodilja tokom delte, a u vreme omikrona 0, 7 odsto. U delti smo preveli na mehaničku ventilaciju čak 17 odsto žena, a u omikronu nijednu. To jeste ohrabrujuća činjenica, ali svakako stoji savet da se svaka trudnica i porodilja štiti bez obzira na soj, objašnjava profesor Miković.

Za 10 minuta spasili i ženu i bebu

Korona je bila izazov i pacijentima, kao i lekarima. Ipak, neki slučajevi koji su na prvi pogled delovali rizično, završeni su srećno.

- Žena je bila pozitivna, ona je dobila bolove, sela je u taksi i došla kod nas. Kako je ušla u kovid porodilište tako joj je pukao vodenjak i ispala je pupčana vrpca. Lekari su u roku od 10 minuta izvadili bebu carskim rezom, i tako ih spasili. Ta žena je posle tri dana otišla kući sa svojom živom i zdravom bebom. Bilo je tu različitih situacija, dešavalo se da budu primljene u bolnicu kao kovid negativne, što se događa tokom inkubacije a onda za dva dana dobijemo pozitivan test, ali mi bismo tada brzo odreagovali, a i uvek je bilo zaštite i na kovid i na ne kovid odeljenju. Bilo je, dakle, različitih izazova i zato ponavljam, naši lekari i sestre su zaista uradili herojski posao, zaključuje profesor Miković.

Statistika

Bebe rođene u Srbiji tokom epidemije

Januar 2022. - 4.829

2021. – rođeno 62.062

2020. – rođeno 61.693

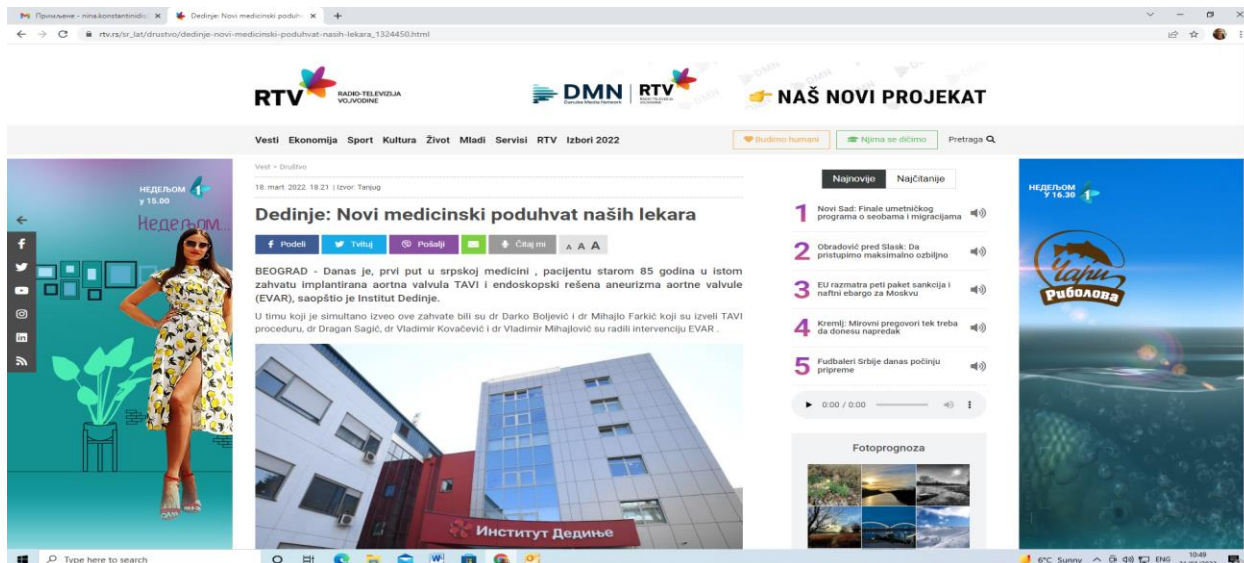
*Republički zavod za statistiku

Vlada usvojila Pravilnik o listi lekova

BEOGRAD - Vlada Republike Srbije usvojila je na današnjoj sednici Rešenje o davanju saglasnosti na pravilnik o listi lekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja.

Pravilnik je doneo Upravni odbor Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje (RFZO) na sednici održanoj 1. marta ove godine, navedeno je u saopštenju vlade.

The screenshot shows a news article on the RTV website. The main headline is "Dedinje: Novi medicinski poduhvat naših lekara". The article text states: "BEOGRAD - Danas je, prvi put u srpskoj medicini, pacijentu starom 85 godina u istom zahvatu implantirana aortna valvula TAVI i endoskopski rešena aneurizma aortne valvule (EVAR), saopštio je Institut Dedinje. U timu koji je simultano izveo ove zahvate bili su dr Darko Boljević i dr Mihajlo Farkić koji su izveli TAVI proceduru, dr Dragan Sagić, dr Vladimir Kovačević i dr Vladimir Mihajlović su radili intervenciju EVAR." The article includes a photo of the Institut Dedinje building. The website header features logos for RTV, DMN, and "NAŠ NOVI PROJEKAT". A sidebar on the right contains a list of other news items and a "Fotoprognosa" section.

Dedinje: Novi medicinski poduhvat naših lekara

BEOGRAD - Danas je, prvi put u srpskoj medicini, pacijentu starom 85 godina u istom zahvatu implantirana aortna valvula TAVI i endoskopski rešena aneurizma aortne valvule (EVAR), saopštio je Institut Dedinje.

U timu koji je simultano izveo ove zahvate bili su dr Darko Boljević i dr Mihajlo Farkić koji su izveli TAVI proceduru, dr Dragan Sagić, dr Vladimir Kovačević i dr Vladimir Mihajlović su radili intervenciju EVAR.

"Ovo je prva hibridna intervencija ove vrste urađena u Srbiji, kojom je pacijentu rešena teška aortna stenoza, a koji nije bio operabilan zbog veoma kalcifikovane, takozvane, porcelanske aorte, koja nije dopuštala primenu klasične hirurgije. U istom činu rešena je i aneurizma abdominalne aorte, koja je pretila rupturom, sa potencijalno nepovoljnim ishodom. Nastavljamo istim tempom, i sa fantastičnim TAVI rešenjima, i sa kombinovanim procedurama u novoj hibridnoj sali, koja nas svojim tehnološkim mogućnostima posebno inspiriše", rekao je dr Darko Boljević nakon završenog prvog simultanog zahvata ove vrste u Srbiji.

U novom prostoru Insituta Dedinje u samo u jednom danu izvedena je 21 operacija na otvorenom srcu, oborivši tako evropski rekord.

Malo pre toga u jednom danu izvedeno je 10 TAVI procedura zamene aortnog zalistka i zajedno sa lajpciškom klinikom podelili evropski tron.

KADA ĆEMO PRESTATI DA OBJAVLJUJEMO KORONA BROJKE? Dr Todorović o broju zaraženih i toku epidemije

EPIDEMIJA virusa korona polako se stišava, a virus je mutirao tako da omikron varijanta, koja je dominantna u svetu, daje blažu kliničku sliku - temperatura, kašalj i bolovi u grlu, dok se retko javlja upala pluća.

Na tom talasu, mnoge evropske zemlje ukinule su skoro sve protivepidemijske mere, a Španija razmišlja da prestane da objavljuje broj zaraženih na dnevnom nivou, dok neke države, poput Mađarske, brojke ne saopštavaju vikendom već od ponedeljka do petka. Kada će u Srbiji prestati praksa svakodnevnog objavljivanja podataka o obolelima?

Članovi Kriznog štaba kažu da Srbija neće prestati da broji zaražene, jer ih na to obavezuje Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, ali da je moguće da objavljivanje statistike ne bude na dnevnom nivou kada broj inficiranih bude dvocifren.

To neće značiti da je epidemija odjavljena, već da poprima endemski tok, bolest postaje predvidivija. Zavodi za javno zdravlje će nastaviti da prate kretanje virusa, evidentiraju broj zaraženih, ali za građane to više neće biti od posebnog značaja jer je epidemija pod kontrolom, zdravstveni sistem nije podređen kovid pacijentima.

Upućeni smatraju da se polako stišava poslednji veliki talas u epidemiji (izazvan omikron sojem), koji je u Srbiji počeo od Nove godine, da su mnogi zarazili te se tako prirodno ili vakcinacijom stekao visok nivo kolektivnog imuniteta.

Biće još novih varijanti virusa, manjih talasa, ali ne sa ovolikim brojem zaraženih. Srbija je tokom januara oborila sve rekorde, imala je skoro 20.000 zaraženih u jednom danu.

"Ulazimo u mirniji period"

Epidemiolog i član Kriznog štaba prof. Branislav Todorović kaže da Srbija polako ulazi u mirniji period, da očekuje da će se epidemiološka situacija stabilizovati za 10 do 15 dana - početkom aprila.

To što neke zemlje razmišljaju da prestanu objavljivanje broja zaraženih na dnevnom nivou u Srbiji se još neće desiti, bar dok broj inficiranih na dnevnom nivou ne bude dvocifren.

- O tome možemo razmišljati tek kada dođemo na dvocifren broj zaraženih na dnevnom nivou, kada zaražavanje postane sporadično. Trenutne brojke nisu za potcenjivanje. Da su ostale na snazi osnovne mere - obavezne maske u zatvorenom prostoru, distanca, dezinfekcija, da su primenjivane i dobro kontrolisane pre leta bi broj zaraženih na dnevnom nivou bio dvocifren i manji. Tada bismo mogli da kažemo nije neophodno svaki dan da objavljujemo brojke, nego na nedeljnom nivcu, ili kao Mađari da ne objavljujemo za vikend- rekao je.

Dodaje da je kraj pandemije još daleko. Podseća da kraj može da objavi samo Svetska zdravstvena organizacija (SZO), ali da se to neće desiti sve dok u bilo kom delu sveta ima zaraženih.

- Daleko je kraj pandemije. Neće se virus izgubiti, moramo da naviknemo da živimo da njim. Mikroorganizam se prilagođava i prilagodio čoveku, moramo se i mi navići na njega- zaključio je Todorović.

Kada se odjavljuje epidemija

Direktor Zavoda za javno zdravlje Vojvodina i član Kriznog štaba dr Vladimir Petrović kaže da će se u Srbiji pratiti epidemiološka situacija dokle god bude potrebe za tim, dok "kovid sistem bude na snazi kada su u pitanju odluke Vlade Srbije".

-Mi ćemo raditi svoj posao kako je propisano- naveo je Todorović.

Pandemiju na globalnom nivou odjavljuje Svetska zdravstvena organizacija, a pojedinačne epidemije odjavljuju same zemlje. Kada može da se kaže da je kraj epidemiji u jednoj zemlji? Epidemiolog Ramilo Petrović za Euronews Srbija pojašnjava da se epidemija u jednoj zemlji odjavljuje tek kada prođe dva maksimalna inkubaciona perioda bez ijednog novog slučaja.

- Primera radi, ukoliko smo danas imali jednog inficiranog i naredna dva inkubaciona perioda, a to je dva puta po 14 dana (28 dana), nemamo zaraženih možemo da kažemo da nema više korone i odjavimo epidemiju- pojasnio je on.

Podseća da je inkubacioni period za koronu skraćen na nedelju dana, ali samo iz praktičnih razloga da se rastereti sistem, pomogne privredi.

Živećemo sa kovidom

Generalni direktor Svetske zdravstvene organizacije (SZO) Tedros Adanom Gebrejesus upozorio je krajem januara da su uslovi za razvoj novih sojeva koronavirusa i dalje idealni i da je opasno misliti da je omikron poslednji ili da je pandemija blizu kraja.

Gebrejesus je rekao da bi akutna faza pandemije ipak mogla da bude okončana ove godine ako budu ostvareni neki ključni ciljevi - vakcinacija 70 odsto stanovništva svake države do sredine 2022. godine, sa fokusom na ugrožene grupe, poboljšanje testiranja i praćenja kretanja virusa.

- Istina je da ćemo živeti sa kovidom u doglednoj budućnosti i da ćemo morati da naučimo da upravljamo njime. Ali, učenje života sa kovidom ne može da znači da prihvatamo gotovo 50.000 smrtnih ishoda nedeljno od bolesti koja se može sprečiti i lečiti- naveo je on.

"Nećemo znati kada dođe kraj pandemije"

Dejvid Robertson, profesor istorije na Univerzitetu Princeton u NJujorku i Piter Doši sa Farmaceutskog fakulteta Univerziteta u Merilendu u novom istorijskom pregledu, objavljenom na portalu žurnala BMJ, pokušali su da objasne zašto je teško odgovoriti na pitanje kada će se dogoditi kraj pandemije korone.

U svom radu oni objašnjavaju da dugo nećemo ni biti svesni da je pandemija prošla, da će to biti više sociološko pitanje nego biološko, ali i da će biti ključno da se u jednom trenutku "isključimo" i ne pratimo opsesivno dnevne brojke i statistiku o kovidu i njegovim sojevima.

- Sveprisutnost parametara merenja pomogla je da se stvori osećaj da će pandemija biti gotova tek onda kada svi indikatori dostignu nulu u broju zaraženih, a 100 odsto u procentima vakcinisanih. Međutim, respiratorne pandemije prošlog veka pokazuju da krajevi nisu jasni i da će kraj pandemije da se odvija sa nastavkom društvenog života, a ne postizanjem specifičnih epidemijskih ciljeva- navode u svom tekstu.

Podsećaju da se kroz istoriju pokazalo da je velika smrtnost bila i u međupandemijskim godinama, te da se kraj pandemije ne može definisati odsustvom viška smrtnih slučajeva. Neki istoričari su primetili da se pandemije ne završavaju sa prestankom transmisije bolesti već kada bolest prestane da bude vest.

Autori ističu da istorija sugerise da kraj pandemije neće tek tako uslediti nakon sticanja kolektivnog imuniteta već će se događati postepeno i neravnomerno kako društva budu prestajala sa "opsesijom praćenja podataka".

-Kao izvanredan period u kome je društveni život bio preokrenut, pandemija kovida 19 će biti završena kada prestanemo da pratimo dnevne brojke i odlučimo da su druga pitanja ponovo vredna naše pažnje. Za razliku od njenog početka, kraj pandemije neće biti emitovan na televiziji- zaključuju autori rada Dejvid Robertson i Piter Doši.